

Nro. 51.

**A' FELS. R. CSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.**

*Költ Bétsben, Pénteken Décembernek 24. ik napján
1802-ik esztendőben.*

B é t s.

Az özvegy Pármai Hertzegné *Mária Amdlia* született *Auftriai* fő Hertzeg *Alszony*, itt való néhány napi mulatása után, *Párgába* utazott el, a' hol, mint értettük, *Felséges Urunk* egygyetértésével szándékozik lakni ennekutánna.

Feldmarfchall: Lieutenant Gróf St. Julien, a' ki *Konstantinus Nagy Hertzeg*et *Pétersburgba* haza kérésre, igen drága gyűrűvel ajándékozott meg *Sándor Császár* ö *Felségétől*, és *Eszterházy Miklós* ö *Hertzegségének*, *Gróf Fürstenbergnek*, 's *Gr. Kaunitz*nak, és mind azoknak, a' kik a' *Nagy Hertzeg* körül valami szolgálata o' tettek; hasonló drága ajándékokat hozott ö *Császári Felségétől*. —

E e e

Eszterházy Miklós ö Hertzegsége, Párisba való indulása előtt azt az új bizonyosságát mutatta nemes jó szívűségének, hogy a' mostani nagy drágaságot tekintvén, minden körülette való tselédjeinek és házi tisztjeinek fizetéseiket feljebb emelte.

Az eddig itt vólt Szárdinai Követ Gróf *Va-laise*, Piemonti született úr lévén, el kéredzett Követi hivatalából: miértogy kü ömben nem jutha ott vólna az új törvények szerént, mint idegen szolgálatban lévő személy, ott lévő jelszavaihoz.

Ez az esztendő mind végig nevezetes. Majd minden felé, még a' hol eddig soha semmi jele is nem vólt az e' félének, jelengette kissébb nagyobb mértékben magát, a' földrengés. Még a' tengereken is rettenetesebb szélveszek kegyetlenkedtek az idén, mint más esztendőkben. A' következendő levél, egy igen szomorú bélyegét említi ezen tsudálatos esztendőnek.

Laybach, December 14. dikién. A' *Zirknitzi* vidéken partjaik között ki tsapott vizek, nemcsak sok kárt tettek, hanem rettenetességek által úgy meg félemlítették a' lakosokat, hogy helyüket is alig lelik. A' *Zirknitzi* nevezetes nagy tó, melly közönfégesen minden esztendőben úgy el szokta a' vizit vezetni, hogy ugyan azon egy esztendőben halászhatnak, kaszálhatnak, arathatnak, és vadászhatnak benne, az ideji nagy szárazság után egészfzen ellenkezőlög vifelte magát. A' helyett, hogy el apadott vólna, úgy meg tölt vízzel, hogy magas partjain ki tsapván, a' körül való vidéket olyan nagy hirtelenséggel elborította, hogy *Seedorf* nevű közel lévő falú néhány minuták alatt egészfzen el vólt merülve, alig lévén a' szerentsetlen lakosoknak annyi idejek, hogy minden vagyonyaikat oda hagyván, életüket meg tarthassák. Néhány apró gyermekeket, a' kiket a' víz oda szoritván a' házak fedelein lévő ablak-

kökből ki terjesztett kezekkel esedeztek a' fege-
delemért, hajókon ragadtak ki a' szemmel látha-
tó veszedelemből. Még ennél is rettenetesebb
vólt a' *Schneebergi* uradalom és *Laasz* várossa kö-
zött lévő *Danne* nevezetű falunak állapota, mel-
lyet a' meg áradott és árkából kiöntött *Untz* vi-
ze úgy el borított, hogy a' hajókból, mellyek most
a' farú felett eveznek, még csak a' házak' tetejét
se lehet a' leg hosszabb evező rudakkal is ér-
ni. És a' mi nevezetesebb, ezen tudósításnak el-
ismutásakor az elfőnek megszűnése után már há-
rom napokig egymás után szép idő vólt és szép
napfény süött, a' kiáradott vizek még is nem
hogy szállottak volna, hanem még inkább egy
tenyérvyre nevedtek.

Mi okozhatta a' *Zirknitz* tónak ezen megá-
radását, senki nem tudja: gondóiják, hogy talám
azok a' feneké alatt lehető örvények, mellyeken
annak vize eddig minden elztendőként el szokott
vólt folyni, dugúltak volna bé a' motsár által — de
e' csak találgatás — elég az a' dologhoz, hogy a' víz
nem hogy apadna, hanem naponként neveddik,
és a' izegény lakosok' sorsa, a' kiknek minden
téli takarmányok a' víz alá merült, olyan ke-
serves, mint a' kiknek mindenek hamuvá égett.

Bukkari Dec. 4: dikén.

Itt, és környékeinken September közepétől
fogva mind ez máj napig meg nem szűnt esni az
eső: a' melly mellett oly meleg a' levegő, mint-
ha nem is közelítene a' tél. — Még a' *Startell*
nevű hatat is, mellyből itt felső országon a'
marha hús mellé igen kényes mártásokat készíte-
nek, sokkal nagyobb bő éggel fogták ezen par-
tok körül az idén, mint más elztendőkben. Fon-
tyát egy Magyar kispénzen (egy Garasnak ötöd
részén) lehetett vásárolni. — A' ízélvész ezen par-
tok mellett is sok károkat tett. — E' tájan a'

E e e a

tengerparton egy köjközö medvét löttek, melly arról nevezetes, hogy 974 fontot nyomott.

Zenggböl, Déo. 4 = dikén.

Mi ezen esztendőről örökké könyvező íze-
mekkel fogunk emlékezni. A' vég nélkül való
szárazság által okoztatott drágaság után, az es-
sőzés meg eredvén, 6 hetekig u. m. Dec. 1 = ső
napjáig meg nem szűnt, a' midőn egy rettenetes
meandörgés és záporosfő vonván el egeinket,
2 = dikra virradó éjjel olyan erőssen ontották
az égi tsatornák a' vizet, hogy a' hegyek közűl
le omló pátaok' árjai, a' közsíkla darabokat
meg inditván, szép országos útaitokat, két köhi-
daintak és városunk számára édes, vagy ivó vi-
zet hozó tsatornáinkat, és kertjeinknek nagy köl-
tséggel épült kőkérítészeit, úgy szólván egyszé-
riben, egészzen semmivé tették, 's azután a' vá-
rosra bé nyomulván, annak fele részén minden pin-
tzeinket és boltjainkat el borították, 's minden
azokban lévő bort, étést, és egyéb szükséges ta-
karmányainkat haszonvehetetlenekké tették. Ha
néhány kerti lakosok, az ezen szereutsétlen éjjelt
meg előző a' kerteket el nem hagyták volna, egy is
közűlök életben ném maradhatott volna. — A'
Kintsárnak 3 sómagazinumait tette semmivé a'
víz. Más nap fok terhelt lovak találtattak, meg
fulladva az útakon. Az említett országútakat és
drága vízhozó tsatornákat, Indzsinnör Májor Báró
Mörringer egy esztendő alatt nagy költséggel ké-
szítette, és tsak most végezte vólt el: 's igy foj-
ta meg reméntelenül egyetlen egy szereutsétlen éj-
jeli árvíz, Felséges urunknak aiyai gondoskodásá-
ból származott ily nagy boldogságunktól. Most
mar nem hogy édes vizünk vólna, hanem úgy
el vagyunk a' száraz földel való közösüléstől
vágva, hogy tsak lóháton lehet nagy bajjal hol-
mit bé hozatnunk. — Egy's más élelmünkre szük-

séges intézeteknek megtevésére F. M. Lieutenant *B. Simbschen* rendeltetett ide, 's a' Felsőges urunktól ő általa tettett kégyes rendeléseknek közölnhetjük, hogy egy kereskedő házzal való alkú szerént a' kukurizának (Töröküzának mérdőjét 7 forinton 20 krajtzáron vehetjük. Egy *Siciliai*, babbal és paszulyjal terhelt hajó is érkezett eltsüggedett reménségünknek éllesztésére.

Semlin, Déc. 13 = dikán.

Nagy darabig a' viznek elapadása, most pedig már hirtelen és rendkívül való meg aradása miatt nem járhatnak hajóink a' *Száva viz*-n. Az imittamott meg akadott hajók, nagyon várják a' kedvezőbb időket, hogy útjokat tovább folytathassák.

Téli vetéseink oly szépek, és úgy növésbe indultak, hogy szárba való indúásoknak megakadályoztathatása végett, legelő marhát kellett rájuk hajtani.

Lemberg, Déc. 11 = dikén.

A' Déc. 5 = dikéről 6 = dikára következett időváltozás, olyan vólt itt, hogy méltó az újlagok közzé. — 5 = dikben dél előtt rend kívüli meleg vólt — 12 óra tájban pedig felette nagy esődomlás vagy ugy nevezett fellég szakadás, 's azonközben szörnyű vilámlás és menydörges vólt, a' melly egész fél éjjel meg nem szünt. — 6 = dikban reggeli 8 órakor oly tündöklő világosság fogta el hirtelenséggel az egész kiterjeszkedett erőlleget (a' fejünk felett való eget), a' milyent itt még eddig senki nem látott. Az egész látáshatározatja egy tsupa langfelhő által látszott bé borítottva lenni. Hanem, a' milyen hirtelenséggel űt elő ez a' jelenés: éppen olly hirtelenséggel enyészett el is, Nehány minuták múlva éjjelakai sötétség

foglalta el a' világosság helyét, a' mellyet két egymás mellett látszó szivárványok még annál is irtóztatóbbá tettek. Néhány minutak múlva ezek is elenyészvén, mingyár utánnok egy rettenetes szélvész támadott, 's valami egy óráig szokatlan nagyságú hópillák estek. Az eddig Napkeletről jövő nagy szelet hirtelenséggel kemény Északi szél váltotta fel, a' melly azon éjjel oly kemény fagyot okozott, hogy a' kiknek tegnapdél előtt kellemetes meleg napunk volt, ma Januárius közepén képzeltük lenni magunkat, 's mondhatjuk hogy hozzánk a' tél, a' le-irt környülállásokra nézve igen félelmes parádéval közzöntött bé.

A' testbontzolóft tanító igen derék Professor *Krausnecker* úr, rész szerént tanítványai, rész szerént más jeles emberek kívánságára, a' tisztek tudományának elvégzése után, a' Doktor *Gall* koponyákról való tapasztalásairól is adott előzettséket, azt magyarázván, hogy a' koponyáknak és agyvelőknek külömbkülömb formáijból, az emberi tehetségek és hajlandóságok külömbkülömbféléseiről mitsoda ítéleteket lehessen tenni.

Erdély Ország.

All: Torján, Nov. 26: dikán. Az *Erdélyi* földingás felől Szebenből, és Brassóból való tudósításokat olvasám, de e' semmiféle a' nálunk történetekhez képest, azért én is mindazokat, a' mellyeket magam tapasztaltam, 's más hiteles emberektől is értettem, kívántam meg írni, annyival inkább, hogy ez az irtóztató történet, a' milyent ez az emberi nyom többet nem ért, megérdemli, hogy a' lehető pontosság szerént feljegyeztetve, emlékezetnek okáért a' *Magyar Kurirban* fessn maradjon. — Október 26: dikán, midőn 12 óra után asztalnál vólnék házmesterével, egy fő Hadaagy Vendégemmel, mintegy 25 minutakor az egyre, ebédlő asztalom, ab *Oriente ad*

Occasum Solis kezd mozogni, az alattam való káros szék pedig velem együtt, nem csak lógni, hanem tekenyő, vagy hajó módra ingadozni, a háznak padlása, szarvazattya szörnyű képpen ropogni, hazam egyik szegeletiből valami pártzák a földre hullani, akkor veszfűk észre a föld ingást, hazam népe u. m. 3 alszöny szemé-lyek, az atzaltól fel kelnek, sikóltanak, ki akarnak a házból menni, de nem mehetnek, a' megnyit elé, annyit hátra esnek, ugyantsak egymásba tsipefzkedvén, az udvarra ki mennek, engemet is az említett fő Hadnagy ifju vendégem karon fogva ki vezet, de lában egyikünk sem állhatván meg, valami tornáczo meg ragadánk, 's ottan tartózkodván, rettentő ijedségben nem tudtuk magunkat merre fordítsuk, azomban latjuk, hogy egy valami 12 ölnyi hosszúságu szekérszínem az udvaromban földre rogyik; közel mintegy 500 lépésre lévő Toronyunk, melynek magassága 33 öl, és oly erős vala, hogy falun egész Erdélyben párja nem vala, ez a' torony tehát napnyugotról dél felé kezdett oly ifzonyatos képpen hajlani, 's meg visszáz állani, 3. 4. rendben is, hogy mint a' gúsz-veszfű úgy hajladozott, ingadozott, utollyára ismét a' helyire visszáz állott, és akkor ifzonyatosan meg ingadozott meg reszketett annyira meg is hasadozott, hogy tetétől fogva le a' földig semmi épségben meg nem maradt, 3 harangjainkat, 's toronyunk' fedelit vagy félelem és rettezés között lehetett le szedetnünk, 's éppen ma kezdtünk a' földön egy harangját köttetni, 's templomunkat is valamennyire ma kezdtük igazittatni, hogy a' jövő Vasárnap belé mehetnénk, minthogy az oltától fogva a' papunk a' házában mondott sz. Misét.

Eddig *Torjáról*. Már menyünk masuva széllyel *Háromszékre*. Kezdi *Vásárhelyt*, *Kantában* a' toronyok harangok le szedettek. Bereczkben egy igen szép pléhes új és orás torony fundameatu-

mából, úgy, hogy köven kő nem maradt, le esett, és 2 embert ölt meg. A' *Szent Györgyi* szép óra tornya le esett, 7 embert ölt meg. A' *Bitai* tornyot az előtt egy órával végezték el, és a' mester emberek az ádomását akkor itták, földig le esett. *Bölönben* is akkor fedték új tornyokat a' *Bölöniek*, 's ez is 3 ember kárral talpig leromlott, egy szóval egész *Háromszéken*, egy torny 's egy templom sints, a' melyek földig nem hasadoztak nem romlottak volna. Mihent a' földindulás kezdődött, a' folyó vizek meg áradtak, a' kútaiban a' vizek, vagy meg szaporodtak, vagy más felé el fakadtak, a' föld sok helyeken meg hasadozott, és minden felé ifzonyatos bűdös kénköves vizek fakadtak, az ilyen hasadásokba marhák is hullottak, 's egybe futván a' föld, a' marhák a' földbe maradtak, így történt *Veresmart* mellett 3 ökörrrel, a' mellyek löbökkel egygyütt a' levegőn lévén 's egy lineában harman alván, a' föld hasadozásba belé estek, 's ott maradtak. *Hidvégen* volt leg ifzonyosabb, mert ott egy betületes szava bé vehető Ref. Prédikátor szemivel látta, hogy egy nagy föld hasadásból oly magassán ki lövelkedett a' víz, hogy hasonló magasságú tornyot képzelné sem lehet, valahol ezek a' hasadások voltak, mindenütt bűdös kénköves vizek fakadtak, és oly bűdös fővenyet hagytak magok után, hogy most is a' bűdösség miatt nem lehet melléjük közelíteni, egy szóval nints penna a' melly le írja ennek a' föld ingásnak (mely nem rendes logással volt, mint a' mellyeket én 79 elzandós létemre értem, hanem hajó, vagy tekenyő módjára fel 's alá logádzott) ki írhasssa, azért irtam előre, hogy a' *Szebeni* és *Brassói* *relatio* ehez képest csak semmi.

Hidvégin Gróf *Nemes Adámnak* ritka szépségű, de úri módon ki mobilizott palotái, földig romlottak, szép órás tornya semmivé lett, *Szeben* paripái ménlovai az álláson keresz-

túl kasul hullottak, kitsibe múlt el, hogy mind nem döglöttek, csak ennek a Grófnak kárát 25 ezer Rfor. nál többre téfrik: de ugyan csak Hidvegin fok uraságnak fok szép épületei, és a Refor. temp om mind egybe omlottak, romlottak.

A' folyó vizek a' partokon ki lotsogtak. 's tüstént meg is áradtak. Gróf *Nemes Adám* Hidvegin szerentséjire nem lévén, 3 tselédgyit ütötte agyan a' romlás.

Azt mondják fokban, hogy a' malom kövek is némely helyt meg hasadoztak, okát azt adgyák, hogy a' föld elsőben fel puffadt, az után le szállott. Egy Gróf beszéltette, hogy 2. malom köve olyan paralellára hasadott, hogy kézzel nem lehetett vólna úgy el hasítani, el is tétette örök emlékezetre, fel vésetvén reája a' történetet. De- neque hiijaba iparkodom, nints penna a' ki le írja a' Háromszéki és Szomszéd helyekben történt dolgokat, én úgy meg ijedtem, hogy most is a' mellyemben áll a' falatom, melyet el nem nyelhettem, most is szüntelen azt gondolom, hogy föld ingás van, hanem már csak a' ház ropog sáthalgatom, és ha azt nem hallom, nem hiszem.

Négy, öt minoutáig tartott ez a' rettenetes föld ingás, azután is néhány napokkal éjszaka 12 óra után lassabban observáltatott egyszer, nappal pedig kétszer is.

A' Középtenger' Afrikai partjairól.

Algiridből, Nov. 8. dikán. Tegnap délelőtti 11 órakor, az ég felhő által fedeztetvén, a' levegő meleg vólt, 's a' tenger színe felett csak valami gyenge Déli szél lengedezett. Ekkór a' föld hirtelen meg rendülvén, 40 pertzentésig (minutum secundumokig) rengett, 's a' házakat ezen városban oly erőssen rázta, hogy a' lakosok, mintha ostorral tsapták vólna úgy szaladtak ki az utzákra 's a' piazokra. *Algiria* várossától 6 óra távoiságra egy *Belide* nevű valami 200 házából

álló fa'ú, minden lakosaival egyetemben elfűjeddett. A' meg rettent *Algiriai* lakosok nagyobb részint a' mezőn telepedtek meg sátorok alatt.

Konstellatzió nevű Északi Amerikai hajónak egy, vizsgálódó tálentommal felruháztatva lévő tisztje, a' múlt nyarat Tunisban töltvén, a' környéket bójárta, 's gondosan meg vizsgálván, jeles megjegyzéseket tett némely régi nevezetességeknek maradványairól. Rá talált nem meszize *Tunistól*, a' régi, temérdek gazdagságokkal bővölködött, fényes *Carthago* várossára, mellynek 800 ezer lakosai vótak, és a' mely a' vólt a' Khrístus születése előtt 200 esztendővel, a' mi *London* ma. A' ragadozó *Romaiak*, a Khrístus születése után 150 esztendővel, három rettenetes hadakozások után végtvetettek végezette ezen hatalmas vetékedő tarsoknak is, 's azt egéizzen semmivé tévén, minden kintseit és ritkaságait Romába takarították, 's ott tartották mind addig, midőn végre a' sor, rájuk is elkerülvén, a' barlangjokból tsak akkor ki bútt vitéz Németek, nékiek is szarvokat törték. — Látta a' nevezett Amerikánus azt a' térséget is, a' ho' *Regulus* Konzul megverettetett, és egy *Romai* sereg nagy részint öszsze daraboltatott. — Látta azt a' mezőt, a' hol *Hannibált* meg verte *Scipio* — látta a' fényes várfalak és templomok omlásaikat, a' drága vízhozó tsatornákat, mellyeknek fededelmekkel a' *Carthagó* béliek az ivóvizet meszszéről bé vitték, &c.

A' Déli Spanyol Amerikából Cumanából, Augustus
16 = dikán.

Tegnap reggel olyan kemény földindú ás vólt itt, hogy a' föld színe, mint a' tenger habjai, úgy logizott. A' lakosok meg rettenvén, nem tudták mi dolog, és térdre esvén, esedeztek a' Teremtőnek hogy könyörűjön rajtuk. Az *Orenoko* vi-

zinek árka úgy fel emelkedet hirtelenséggel, hogy a' rajta lévő tsonakok csaknem fel fordú'tak. A' víz jobb partján egy darab új föld tünt elő, a' bal partján pedig egész 100—150 lábnyi darab földek tüntek el, mel'yeknek helyén mostók vannak. — Dél tájban másod, és estveli 8 órakor harmad ízben kezdett rengeni a' föld. A' másodikzi fokkalta nagyobb volt az elsőnél. Az első rengéskor le nem roskadt házak, ismét ingadozni kezdettek, úgy, így szoll a' tudósító, mint a' hajó a' hánkodó tengeren, és ök már attól tartottak, hogy egyszer csak meg nyílik a' föld. és öket egészízen el nyeli.

Frantzia Respublika.

Páris Deo. 11 ikén. Az Országglószék egy Kommissiót nevezett ki, a' mely a' Megtartó Tanátsnak négy nevezetes tagjaiból áll, kiknek neveik: *Barthelemy, Röderer, Fouché, és Desmou-niers.* Ezen Kommissióra a' bizattatott, hogy a' Párisba gyülekezett Helvétziai Küldöttekkel tanátskozzék; a' az ő megjegyzéseiket halgassa és hánnyavesse meg. Ma minnyájan a' Küldő Miniszterhez *Talleyrandhoz* hivattattak ezen Küldöttek, a' hol a' négy nevezett Szenátoroknak is jelen kellett lenniük. Mint gondolják ma terjesztetetett eleikbe az ő Konstitúziójoknak új plánuma.

Olyan hír indult, hogy *Hertzog Ruspolira,* a' kit Pápa ő Szentsége a' Máltai Rend Nagymesterévé választott, mind ez mái napig sem Angliában, sem Skotziában, sem Irlandiában rá nem találhattak, mellyre nézve olyan vélekedés van felölle, hogy a' revolúzió zürzavárjai elől Amérikába vona volna el magát. Azon bizontalanságnak elhárittódhatásáig tehát, hogy valyon ez a' deiek úr, ha választatódását megérti, fel fogja e' azt vállalni vagy nem, a' Rendnek állapota annyival bizontalanabb, hogy az Orosz Csá-

szár, az ezért való kezeffég vállalásra, mely iránt a' Frantzia és Anglus Országlofszékektől megkerestetett, mint látszik magát mind ez ideig is rá nem vette.

Hámburgból írják ide, hogy az Orosz Császár a' Szárdiniai Király ügyében ujjontan hathatos nyilatkozatást küldött légyen, mind ide a' Konzulokhoz, mind pedig az Anglus Udvarhoz. —

Páris Dec. 12: dikén. Azoknak a' beszédeknek olvasása, a' mellyeket *Grenville* és *Windhám* az Angliai Parlamentomban a' békeffég ellen mondottanak, eleinte némünémü nyughatatlanságot okozott vólt a' Párisiaknak: hanem az a' nagy meg különböztetés, mellyel az Első Konzul az Anglus Követet Lord *Whithworthot* és az általa bé mutattatott 29 Anglusokat fogadta a' közönséges audientzián, ismét el oszlatta minden félelmeket. Közzikbe állván az Első Konzul az említett Anglusoknak, leg nagyobb nyájassággal beszélt vélek — örvendett, hogy Párisban láthatja őket, kívánván, hogy tölthessék kedvekett ott. — Hozzájok intézett szavait ekképpen végezte bé: —

„Midön hazátokba visszta tértek, mondjátok meg hazafi társaitoknak, hogy én egy nagy barátja vagyok a' békeffégnek, 's azon leszek, hogy azt a' két nemzet között fenn tartathassam.“

Nagy Britannia.

Londonból December 4: ik napján. Nehány napoktól fogva nem tsak *Pittről*, hanem *Foxról* is folyt itt az a' beszéd, hogy talám a' Ministériumba fognának menni. Hanem mind ezek tsak Politikai és arra az esetre való vélemények, ha a' hadakozás újra el kezdődne. — Jelesnek tartják némelyek, hogy *Fox*, a' ki ez előtt mind a' Ministerek ellen szokott vólt beszélni, most egész-

Izen a' Minister *Addington* pártját fogja, ebben, hogy a' békeálléget szükséges fenn tartani.

Foxnak azon beszédéből, mellyel az Alsó Házban *Grenville* ellen kibotsátkozott vólt, elő hozhatjuk még ezen kifejezéseket is: — „

„Nem halgathatom, úgy mond, bámulás nélkül, hazánkknak a' Frantzia Respublikával való ily siralmas ölfzszehasonlittatását. Az ilyen beszédben, sem méltóság, sem politika, sem igazság nints. Illik e' az, hogy a' ki másokat a' Frantzia ország belfő állapotjába való avatkozásra unfzolt, így okoskodjék azon rofsz következtéről, mellyet az ő gyávaságának és előre való nem látásának köszönhetni. Egy tag közöttünk egy ez előtt 8 esztendőkkel meg hólt *Britannouff* szolltván vizfsza a' sirból, azt kérdezte, hogy valyon mit fogna mondani ez, ha Európának mostani formáját látóá? Ezen halottaiból vizfsza kiáltatott ember (*úgy mond Fox*) leg előbb is ezeket fogná kérdezni: Kik vóltak akkori Ministereink, mikor ez a' nagy revoluzió esett? miként jutott a' mi kereskedésünk' állapotja ezen vesztélyek közzé? miként maradtunk így el minden szarazon való Szövetségeseinktől? Mind ezekre könnyű vólna a' felelet.“

„Én, így szoll *Windham*, kettőzött lépésekkel látom hazámat a' maga romlására sietni; és siratom megvakulásunkat, hitelünket, tökepenzeinket 's kereskedésünket; a' melly három szék, minden képzelhető virtusainkat magokban foglalják, de a' mellyek nekünk már ma megmenthetetlenek. A' Frantziáké most az a' szerentse, hogy ezen dolgoknak örvendhessenek, 's azokat a' mi meg rontásunkra fordithallák. Ő, a' békeségnek megkészüléstől fogva eszközoeket talál számos *Linea* hajóknak ölfzszevásátlására, és egyéb hadi készületeknek nem tsak a' *Balticum* tenger kikötőhelyeiből, hanem tulajdon fő városunkból való felgyűjteséte, 's azoknak a' magá

kikötőhelyeibe való bévitelire. Fő városunk hitelivel erőllíti most minden koloniáját. Kérelme-
retem kéréssem által Minisztereinket, hogy ha a' tett
rosszszakat csak némünémüképpen is meg akarják
jobbitani, tselekedjék leg alább azt, hogy leg
alább nyissák fel a' nemzet szemeit, és mutassák
szeg néki a' feje félett függő, és minden nap rá
omlani karó veszedelmeket.

Minister *Addington* ekképpen beszélt: — „
„Noha én sokakkal, a' kik előttem beszéllet-
tek, és hazánk állapotját le irták, egy értelemben
vagyok: azt azonban még sem állithatom,
hogy nemzetünk arra a' pontra jutott volna, hogy
bátorságát elvesze. Egygyikünk (*Windhám*)
úgy láttatik vélekedni, hogy a' Miniszterek érez-
nék azt, hogy a' békefég köés egy oly lépés lett
vólna, mellvért nekik bánkódni kellene; a'
másikunk (*Fox*) azt mondja, hogy ő reméli,
hogy a' Miniszterek telyességgel meg nem bánták,
hogy a' hadakozásnak véget vetettek: én pedig
előre jelentem, hogy nem azért jelenek meg a'
Parlamentom előtt, mintha magamat menteni akar-
nám. Ha én valami bűnt tettem, ugyan megá-
talkodott bűnös vagyok, mért én nem gondól-
kozhatok a' történt dolgokról, úgy, hogy azok-
ban nagy meglepédesemet ne találjam fel. *Wind-
ham* úr azt mondá, hogy ha valaki, a' ki 14
elztendőnek előtte meg há't, a' sirból ki jőne,
bejosen esmérne rá a' világra az azól'a esett vál-
tozások miatt. Én meg vallom, hogy némely
történetekre, melyek tíz elztendők alatt estek,
irtózás nélkül magam sem nézhetek: de azonban
kevélységgel elegyedett meglepédeséssel tekintek
mind azokra a' dolgokra, a' mellyek ezen ter-
hes időszakz alatt nem csak ezen Házat, ha-
nem egész Hazánkat meg különböztették. —

„Hanem, ugyan mondhatja e' azt valaki, hogy
nékünk ezen 14 elztendők előtt is nem lett vól-
na okunk Frantzia országra irigy szemekkel tekia-

zeni? Már akkor nem bánkódhattunk e' az ő széles kiterjedő hatalmán, és az ő másokhoz való befolyásán? Hollandiát és Portugalliát ki vévén, másutt mindenütt már akkor sokkal nagyobb volt az ő befolyása, mint a' Nagy Britannié. Senki nem fájlalja Frantzia országnak nevedését, inkább, mint én: hanem nékem úgy tetszik, hogy igen gyengén okoskodnak azok, a' kik azt tartják, hogy Frantzia országnak hatalma, az ő nagyságának nevedésével egy mértékben nevedik. Ha az utolsó század béli történeteket meg vizsgáljuk, meg fogjuk látni, hogy annak közepe tájján minden hadakozások és alkudozások a' Franziák zürzavaroskodó és kevély természeti indulatjok által okozottak. *Windham* úr hazánknak minden veszedelmét a' békeflegnek láttatik tulajdonítani: de nem magyarázza meg azt, hogy a' hadakozás miként segíthetne állapotunkon. Azon tapasztalásokból, mellyek az utolsó hadakozás következei által tétetődhetek, miként mutatható meg azt, hogy Frantzia országnak nevedését inkább segíti a' békefleg, mint a' hadakozás? Az az ok, mellyen a' Ministerek furdáltak azon határozást, hogy békeflegget kössenek, e' volt, hogy minekutánna magunkra maradunk volna, és minekutánna látnak volna, hogy mi tsak magunkra a' száraz Európa kedvetlen állapotját jóvá nem tehetjük, a' magunk betsületének fenntartására azonközben mindent meg tselekedtünk: az okosság kívánta, hogy erönkét meg kiméllvén, tartasuk kézzes, hogyha a' békefleg, ditsőflegünkkel és bátorflegünkkel egygyütt fenn nem állhatna, a' hadakozást Szövetségeseinkel egy társaságban, kezdhesük, el, vagy hogy leg alább ezeknek megújít elevenlégeiket hathatofan segíthesük és buzdithassuk. Ugy látszik, mintha azt gondólná *Windham* úr, hogy a' Ministerek nem elég méltó és hathatós hangon beszéllentenek volna a'

Frantzia Országlószékkal. En erre egyenesen azt felelhetem, hogy a' Ministerek soha a' nemzeti ditsőfféget meg nem alacsonyították, és a' hazajaváról el nem felejtkeztek. En yiből áll, a' mit az illendőség nékem ezen tárgyról mondani enged. Hallom, hogy úgy beszélnek némelyek köztünk, hogy a' közönfészes gondolkodás módja elevenül: a' mi engem' illet nagy meg elégedéssel szemlélem, hogy a' közönfészes vélekedés a' békefésznek pártját fogja; de azonban a' hadakozástól sem irtózik, ha a' szükség kívánja. "

Azon kívánságára az Országlószéknek, melly szerént ez, a' jövő esztendőre 50 ezer *matrozokat* (hajóslegényeket) kívánt, ilyen megjegyzéseket tett Lord *Grenville*: — „

„Nem tudok, úgymondá eléggé bámúlni azon, a' mit Ministereink ezen Házról kívánnak. Nagy számú hajóslegényeket kérnek, a' nélkül, hogy meg mondanák mi végre. Kéntelen vagyok meg vallani, hogy ez a' lépés példa nélkül való és a' Koasztitúzióval ellenkezik; 's ezen Ház becsületével nem igen egygyezik meg. Ministereink halgatása leg nagyobb homályban hágy bennünket. Így tétettük 1763-ban bizonyossá a' békefésznek állandóságáról: hasonló biztatás tétett ugyan ezen Házban 1783-ban. Azon két időszakokban nem félték Ministereink Európának állapotjáról nyilvánosságos leírást tenni, 's meg mondani, hogy ahoz képpelt miként fognak további lépéseiket intézni: ma, tétovázó beszéd által fogatnak hozzá a' tanátskozá-okhoz, és 50 ezer hajóslegényt kérnek, 's egy szóval se mondják, hogy mi szükség van azokra. A' múlt Juniusban 30 ezeret mondottak szükségesnek lenni: ma 50 ezeret kívánnak. Mitsoda változások estek hát az óta állapotunkban? etc.